

Magtymguly

«ÝEDIGEN» kitaphanajygy

«TURAN»
Aşgabat, 1991

Magtymguly – Goşgular

Kitapça türkmen klassygy Magtymguly

Pyragynyň goşgulary girizildi.

«Ýedigen» kitaphanajygy – Aşgabat, «Turan»
neşirýaty, 1991.

TSSR-iň halk ýazyjysy Gurbandurdy Gurbansä-
hedowyň redaksiýasy bilen.

Redaktor-düzüji: Tejen Nepesow.

Neşir üçin jogapkärler: Kömek Kulyýew, Anna
Sous.

Suratçylar: Sülgün, Myrat, Annaguly Hojaguly-
ýewler.

Bu kitapdaky maglumat "bolşy ýaly" esaslarda,
kepilliksiz getirilýär. Bu iş taýýarlananda ähli
seresaplyk çäreleri görülen hem bolsa, ne aw-
tor(lar), ne «Enedilim.com» sahypasy bu işdäki
informasiýa sebäpli çekilen göni ýa gytaklaýyn
ýitgi ýa zeled üçin hiç bir adamyň ýa guramanyň
öňünde jogapkärçilik çekmeýär.

PDF-a geçirildi: 23. Awgust 2013

«Enedilim.com» sahypasynyň kitaphanasy.

MAZMUNY

Magtymguly	iii
Türkmeniň	1
«Oýan» diýdiler	3
Boýlaryňa	4
Uýat eýleýir	5
Bu gün	6
Söymüşem seni	8
Aýryldym	11
Armanym galdy	13
Öýlengin	15
Bady-sabany görsem	17
Gökleň	19
Soňudagy	21
Behem eder	22
Hasar dagyndadyr	23
Atça bolmaz	24
Ili gözlär	25
Geçdi diýip aglaryn	27
Diş gitmek	29
Gözel «Şirgazy»	31
Döke başlady	33
Döker bolduk ýaşymyz	35
Çowdur han üçin	36

Ýörmeli boldy	38
Reýgan eýledi	39
Arşy aglaýa	41
Öňi-ardy bilinmez	42
Ýaýlahlary bar	43
Döwletalynyň	44
Aly siziňdir	46
Fetdah	48
Biwepalardan	50
Gaça başlady	51
Yhsan kaýsy bilinmez	53
Äleme belgilidir	54

MAGTYMGULY

(1733 – 1798)

Ol Gürgen derýasynyň boýunda, Küm methowuzdan gündogarda Hajygowşan obasynda Döwletmemmet—Azady ýaly ulamanyň maşgalasynda dogulýar. Köp doganyň biri bu oglan atasy Azadydan ylym we edep alýar; arap, pars we gadymky türk dilini öwrenýär. Soň Hywada, Şirgazy medresesinde okaýar, Rabguzy, Ýunus, Emre, Sagdy, Rумы we Hafyz ýaly ussatlary özleşdirýär. Pyragy lakamynda şygrylar tejribe edýär. Nedir şa, Ahmet şa Dürrany, Agamuhammet şa Gajar ýaly hökümdarlaryň syýasat we hereketlerinden maglumatly, "Diwany" juda meşhur — onuň mälim bolan 700 şygryndan 200 takmyny halk aýdymy. Derýa taşlanan "Diwanyndan" derek ýok. "Diwanyň" göçürme nusgalary Moskwada, Wengriýada, Leningrad-da, Daşkentde, Bakuwda, has köpüsi Aşgabatda saklanýar. Magtymguly milli türkmen edebiýatyny esaslandyryjy. Her türkmen ony öz edebi atasy saýýar, pähimiň we çeperçiligiň elýetmez nusgasy diýip tanaýar. Magtymguly hakda roman, drama, kino döredil-

di, onuň portreti çekildi. Aşgabadyň baş köçesine we Türkmen döwlet uniwersitetine Magtymgulynyň ady berildi.

Magtymguly bizde söz sungatynyň seresi hem ölçegi.

Tejen Nepesow

TÜRKMENIŇ

Jeýhun bilen Bahry-Hazar arasy,
Çöl üstünden öser ýeli türkmeniň,
Gül-gunçasy — gara gözüm garasy,
Gara dagdan iner sili türkmeniň.

Hak sylamyş bardyr onuň saýasy,
Çyrypynşar çölünde neri, maýasy,
Reňbe-reň gül açar ýaşyl ýaýlasy,
Gark bolmuş reýhana çöli türkmeniň.

Al-ýaşyl bürenip çykar perisi,
Kükeýip bark urar anbaryň ysy,
Beg, töre, aksakgal ýurduň eýesi,
Küren tutar gözeli türkmeniň.

Ol merdiň ogludyr, mertdir pederi,
Görogly gardaşy, serhoşdyr seri,
Dagda, düzde kowsa, saýýatlar diri
Ala bilmez, ýolbars ogly türkmeniň.

Köňüller, ýürekler bir bolup başlar,
Tartsa ýygyn, erär topraklar-daşlar,
Bir suprada taýýar kylynsa aşlar,
Göteriler ol ykbaly türkmeniň.

Köňül howalanar, ata çykanda.
Daglar lagla döner, gyýa bakanda,
Bal getirer, joşup derýa akanda,
Bent tutdurmaz, gelse sili türkmeniň.

Gapyl galmaz, döwüş günü har olmaz,
Gargyşa, nazara giriftar olmaz,
Bilbilden aýrylyp, solup, saralmaz,
Daýym anbar saçar güli türkmeniň.

Tireler gardaşdyr, urug ýarydyr,
Ykballar ters gelmez — hakyň nurudyr,
Mertler ata çykça, söweş sarydyr,
Ýow üstüne ýörär ýoly türkmeniň.

Serhoş bolup çykar, jiger daglanmaz,
Daşlary syndyrar, ýoly baglanmaz.
Gözüm gaýra düşmez, köňül eglenmez,
Magtymguly — sözlär tili türkmeniň.

«OÝAN» DIÝDILER

Ýatyp erdim gamda, geldi erenler,
«Turgul, ha, ýeriňden, oýan!» diýdiler.
Gözüm açyp gördüm jümle-jahany,
«Şol durany Şahymerdan» diýdiler.

Erenler jem bolup, bazar etdiler,
Mynafyklar turup, hezer etdiler,
Aly babam bize nazar etdiler,
Bir käse meý berip: «Iç-gan!» diýdiler.

Oýanyp gaflatdan, açdym gözümni,
Erenler paýyna sürtdüm ýüzümni,
Okatdylar, hak sözledim sözümni,
«Segsen müň kelamy beýan» diýdiler.

Erenler jem bolup, mundan göçdüler,
Sytrat köprüsinden bir-bir geçdiler,
Ol howzy-Köwserden şerap içdiler,
Içen şahbazlarny «Soltan» diýdiler.

Magtymguly, sözle bu şirin tilde,
Umydym köp durur şol duran ýolda,
Baş wagt namazyň oky her günde,
«Ahyret ýoldaşyň — iman» diýdiler.

BOÝLARYŇA

Ýörseň, ýarym, guwana men
Serwi kamat boýlaryňa,
Gülden puşeş ýaraşypdyr
Ajap raht boýlaryňa.

Men — bilbile eýläp azar,
Aldyň şirin janym nisar,
Züleýhadan galan zünnar
Bolsun hajat boýlaryňa!

Görsem roýuň, ýok armanym,
Sensiz hazan ursun janym,
Ykbalym, dinim-imanym
Kylam hormat boýlaryňa.

Yşkyň bilen men dat eýläp,
Öwrenip men, adat eýläp,
Ömür-ahyr perýat eýläp,
Ýetmez lahat boýlaryňa.

Gören aşyk geda bolar,
Il-gününden jyda bolar,
Magtymguly, pida bolar
Din-keramat boýlaryňa.

UÝAT EÝLEÝIR

Meňli hanym golun dişläp,
Bizden ki uýat eýleyir.
Kä daranyň, uz ýörişläp,
Bizden ki uýat eýleyir.

Aşyk, gulak goýgul söze,
Syýa zülp ýaraşar ýüze,
Sürme çekip gara göze,
Bizden ki uýat eýleyir.

Geýinipdir gyzyly-aly,
Bilmen nedir ýar hyýaly,
Göz edip ýomut, ahaly,
Bizden ki uýat eýleyir.

Ykbal çapmaz, ýöreý diýsem
Ýokdur malym, bereý diýsem,
«Aç, roýuňy—göreý!» diýsem,
Öwrülip uýat eýleyir.

Görüşeli, Meňli hanym —
Istihanym, şirin janym!
Pyragy diýr, din-imanym
Ýetdirmez, uýat eýleyir.

BU GÜN

Dogdy asmanyň Zöhresi,
Çyn aşyga döwran bu gün.
Açyldy zemin lälesi,
Üşbu dünýä reýhan bu gün.

Her saýranda şeýda bilbil,
Öwşün atar, öwüsip gül,
Aşyk bolsaň, muny ýat bil,
Magşuk saňa gurban bu gün.

Til senuber şekeristan,
Älem-jahan gül-gülüstan,
Goýnuň içre biten bostan,
Goç ýigitler bagban bu gün.

Gülşen içre girer bolsaň,
Gül dessesin tirer bolsaň,
Menden habar sorar bolsaň,
Toty güftar zyban bu gün.

Daglar başyn ümür basan,
Jülgesinde güller ösen,
Her deminde namart gysan
Adyl şahdan perman bu gün.

Dowamatdyr il merdine,
Awun bermez şir gurduna,
Çyn aşygyň ol derdine
Pyragydan derman bu gün.

SÖYMÜŞEM SENI

Ýa habyp, hak resuly sen,
Çyn jandan söymüşem seni.
Derwüşler gadyr gijesin
Söýen dek söymüşem seni.

Eýleýip seýr-u seýrany,
Keşt etsem külli Eýrany,
Misli Ybraýym Sarany
Söýen dek söymüşem seni.

Ýakup ýurt etdi Kengany,
Ogludyr Müsür soltany,
Misli Ýusup Züleýhany
Söýen dek söymüşem seni.

Ýalançyny tutdy ady,
Olardyr yşkyň binýady,
Mejnun Leyli perizady
Söýen dek söymüşem seni.

Dildi daglaryň zirini,
Tapmaýan biri-birini,
Aşyk Perhat ol Şirini
Söýen dek söymüşem seni.

Egdi meni dünýe maly,
Bolmady yşkym kemaly.
Seýpelmelek Mahjemaly
Söýen dek söýmüsem seni.

Basdy muhubbet nyşany,
Keşt eýledim çar köşäni,
Ýemende Warka Gülşany
Söýen dek söýmüsem seni.

Gitdi elden ygtyýary,
Galmady sabr-u karary.
Aşyk Nowruz, Gül-Ferhary
Söýen dek söýmüsem seni.

Bu gün ýolukdylar Hyzra,
Durdular nyýaza, nezre,
Bir-birini Wamyk, Uzra
Söýen dek söýmüsem seni.

Gezdiler Rumuň düzüni,
Berdiler hakyň karzyny,
Aryzda Ganbar Arzyny
Söýen dek söýmüsem seni.

Tutmady olar dünýäni,
Galmady ýary-ýarany,
Misli ol Tahyr Zöhräni
Söýen dek söýmüsem seni.

Bu dünýä goýupdyr kimi,
Hoş tutuň baş günlük demi,
Aşyk Garyp Şasenemi
Söýen dek söýmüsem seni.

Magtymguly, dünýä pany,
Ötükdir Rüstemler, kany?
Aý, Gün-u Zemin, asmany
Söýen dek söýmüsem seni.

AÝRYLDYM

Bilbilem, ahy-zar çekip,
Täze gülzardan aýryldym.
Gözden ganly ýaşym döküp,
Ol söwer ýardan aýryldym.

Ýara ýaraşar sürmeçe,
Sypatyn söylärem ança,
Lebi şeker, agzy gunça,
Zülpi garadan aýryldym.

Şirin janda ýokdur takat,
Jebri anyň jana rahat,
Gaşlary pitneýi-apat,
Çeşmi hunhordan aýryldym.

Aýryldym gunça-gülümden,
Syýa saçy sünbülimden,
Hoş owazly bilbilimden—
Şirin güftardan aýryldym.

Däli könlüm arzymany,
Külli gözelleriň hany,
Sekiz jennetiň bostany,
Bakjaly bardan aýryldym.

Illeri bar diňli-diňli,
Sowuk suwly, ter öleňli,
Ili — gökleň, ady — Meňli,
Näzli dildardan aýryldym.

Magtymguly, aşyk mestan,
Bagladym şanyňa destan,
Menzilgähi bag-u bostan,
Almaly nardan aýryldym.

ARMANYM GALDY

Zübeyda, naçarym, diňle!
Kalbymda armanym galdy;
Kuýaşymdan akdyrdym gan,
Zemine bak, ganym galdy.

Bilbilem, çekmişem zary,
Sowuldy yşkyň bazary,
Uruldy hijran hanjary,
Aglap Meňli hanym galdy.

Öten günlerim düýş bolup,
Gezdim ilimden uýalyp.
Bakyň, jesedim boş galyp,
Lahat içre janym galdy.

Günbe-günden derdim artyp,
Ýörmedim jahany ýortup,
Zähmet çekip, azar tartyp,
Düzdüгим destanym galdy.

Zalym pelek, gahba pelek!
Çoh janlary kyldyň heläk,
Läle, zemin, asman, melek!
Wah, mahy-tabanym galdy.

Magtymguly, gara ýüzüň,
Diňlemezler zaryn sözüň.
Zübeýdäm, ýaşlasaň gözüň,
Harytsyz dükanym galdy.

ÖÝLENGIN

Ýigit halyň garrylyga
Salaýyn diýseň, öýlengin.
Kethudalyk endişesin
Kylaýyn diýseň, öýlengin.

Kethudalyk gözel ýoldur,
Gaýgy garrydar, gam öldür,
Ýigitlik bir gyzyl güldür,
Solaýyn diýseň, öýlengin.

Öý, il gerek, ýorgan-düşek,
Perzent bentdir, aýal-duşak,
Ýüke werzişgär boz eşek
Bolaýyn diýseň, öýlengin.

Gezer sen oýnap, dalaşyp,
Galar sen gama bulaşyp,
Hasrata, derde ulaşyp
Galaýyn diýseň, öýlengin.

Joşgun eder sen özüňden,
Aýrylar sen hoş ýazyňdan.
Tükenmez derdiň zyndan
Öleýin diýseň, öýlengin.

Ötir ýigitlik zamanyn,
Getir garrylyk dumanyn,
Dünýäniň ýagşy, ýamanyn
Bileýin diýseň, öýlengin.

Ýigitlik bir gyzyl gülşen,
Garrylykda öçer röwşen.
Gujak-gujak gara ýowşan
Ýolaýyn diýseň, öýlengin.

Magtymguly, gezip her taý,
Etmezdiň jahanda perwaý,
Pygamber sünnetin berjaý
Kylaýyn diýseň, öýlengin.

BADY-SABANY GÖRSEM

Dehistanyň baýrynda
Bady-sabany görsem.
Bahaweddin Mirkulal,
Zeňni Babany görsem.

Nagleýni arşa täçdir,
Ady äleme paçdyr,
Iki jahan mätäçdir,
Arap zypany görsem.

Gelen geçer çaçt edip,
Eglenmez güzeşt edip,
Köňül aýdar keşt edip,
Älem-jahany görsem.

Hyzyr kimin çöllerde,
Ylýas kimin köllerde,
Kowus kimin daglarda
Ýagşy-ýamany görsem.

Ýokarda Hindistany,
Arkada Türküstany,
Öwlüýäler ummany
Ol Rumystany görsem.

Jan pany, jahan şeyda,
Mundan hiç yokdur peýda,
Ýedi dag, ýedi derýa, —
Däli dünýäni görsem.

Magtymguly hoş bolsa,
Aksa didäm, ýaş bolsa,
Imanym ýoldaş bolsa,
Barsam, Kábäni görsem.

GÖKLEŇ

Çöle çykar bolsa, meňzär
Keyige, gulana gökleň.
Täsip edip, söweş etse,
Döner aç arslana gökleň.

Ilin, ýurdun byrakmaz,
Bela bakmaz, ýowuz ýokmaz,
Alladan emirdir, çykmaz —
Bu sözüm ýalana, gökleň.

Ylham etdi möwlam maňa,
Nazar düşdi senden ýaňa,
Ýok bolar kast eden saňa,
Gaýdyp dol Gürgene, gökleň!

Sözi agzyna hak salar,
Bir nepes aýdylan bolar,
Ýamanlyk eýleýän geler
«Nurbat» diýp, amana, gökleň!

Hyruç eýläp tursa mawir,
Permana geler Nyşapur,
Öwrüler bu döwran-döwür
Ähli musulmana, gökleň.

Haraba döner Horasan, —
At aýagna galar ýegsan,
Yrak gitse Mazenderan,
Gelerler permana, gökleň.

Diniň durar hak nury dek,
Güýjüň artar Rum zory dek,
Aslyşar sen aç böri dek,
Maşk edip meýdana, gökleň!

Zor biýr sypahyň söweşe,
Döwletiň öňküden daşa.
Gylyç urup gyzylbaşa, —
Dolar sen Eýrana, gökleň!

Beýik dergaha ýüz sürtüp,
Isläriň — döwletin artyp,
Pyragy diýr, goşun tartyp,
Barar sen Tehrana, gökleň!

SOŇUDAGY

Janym bizin, Soňudagy,
Dagdanlydyr biliň seniň.
Ganym görse garşylaşar,
Ýomut, gökleň iliň seniň.

Öýlükde ýaýlany gursak,
At çapdyryp, baýrak bersek,
Temetde orak orsak,
Aş dökmek hyýalyň seniň.

Kesgiç-kesgiç baýyr geçer,
Gyzylbaýyr göwün açar,
Sowuk çeşme suwun içer
Şonda dürli malyn seniň.

Dürli-dümen otuň biter,
Her deräň bir ile ýeter,
Hatarlanşyp kerwen öter,
Naýbadaýdyr ýoluň seniň.

Magtymguly dür seçende,
Bu döwran senden geçende,
Üstüňden iliň geçende,
Niçik geçer halyň seniň.

BEHEM EDER

Kimýany torpaga seçseň,
Torpakdan zer behem eder.
Her närsäni, ýere sepsenň,
Sepdigiň ýer behem eder.

Ýagşy-ýaman bolmaz mälim,
Her kim öz bilenne alym,
Munda nobat sürse zalym,
Ýyl-ýyldan şer behem eder.

Ýagşy ýigit ýol ýitirmez,
Jäht kysmatdan köp getirmez,
Müň gaýgy bir iş bitirmez,
Töwekgel — ner behem eder.

Berimiň bolsa her kanda,
Gören saňa bolar bende,
Bethüýnüň — duşman ýanynda,
Ýagşylyk — ýar behem eder.

Magtymguly söylär sözde,
Gaýrat — ötde, haýa — gözde,
Ýyl-ýyldan bu ýurdumyzda
Zulm artyp, zor behem eder.

HASAR DAGYNDADYR

Hasar dagy beýik bolar,
Üsti dolý keýik bolar,
Mergenlere seýik bolar,
Barsaň, Hasar dagyndadyr.

Kuh erer ýeriň soltany,
Göwsünde gurmaş dükany,
Üç ýüz altmyş pir mekany
Görseň, Hasar dagyndadyr.

Mesgen tutar çarwadarlar,
Ýalçysynda ýatar marlar,
Deresinde biter barlar,
Tirseň, Hasar dagyndadyr.

Peleňler çyrypnyň çykan,
Boz marallar gyýa bakan,
Serkemerdir — deriň döken,
Ýörseň, Hasar dagyndadyr.

Magtymguly diýr bu dagy,
Ýakypdyr heseriň dagy,
Yşk edip sapaly çagy
Sürseň, Hasar dagyndadyr.

ATÇA BOLMAZ

Haryň işi hardyr, dostlar,
Müň magtasaň, atça bolmaz.
Bedasyyla emel ýetse,
Biliň, asylzadça bolmaz.

Pany dünýäge ynanmaň,
Altyn-kümüşe guwanmaň,
Giýewlere köňül bermäň, —
Bir dogan zürýatça bolmaz.

Köp ýollarny görse gözüň,
Her magnydan bilseň ozüň,
Bir nadana aýdan sözüň
Ösüp giden badça bolmaz.

Başyň ýassyga ýetende,
Sabyr, karar bolmaz sende.
Güýjüň-kuwwatyň gidende,
Ogul-gyzyň ýatça bolmaz.

Magtymguly, ajap çaglar,
Kimse güler, kimse aglar,
Dürli miwe beren baglar
Sowular, jennetçe bolmaz.

İLİ GÖZLÄR

İlinden ayrı düşen —
Ah urar, ili gözlär.
Ýolundan ayrı düşen —
Jäht edip, ýoly gözlär.

Gökde pelek gerdandyr,
Halk ýerde sergezdandyr,
Ne bazygär jahandyr,
Göz açan maly gözlär.

Kimlerde altyn täçdir,
Kimler saýyl mätäçdir,
Kimler düýpden gallaçdyr,
Kim parça, haly gözlär.

Kim nan tapmaz iýmäge,
Kim ýer tapmaz goýmaga,
Kim don tapmaz geýmäge,
Kim tirme şaly gözlär.

Bu jahan bir puştadyr,
Kim zinde, kim küştedir,
Her bende bir işdedir,
Her kim bir haly gözlär.

Heňnam uzyn, ömür az,
Çahar pasla başdyr ýaz,
Gökde ganat ýaýan gaz —
Gözleri köli gözlär.

Magtymguly, huş eýläp,
Gezgin didäň ýaş eýläp,
Däli köňül joş eýläp,
Ýüz münň hyýaly gözlär.

GEÇDI DIÝIP AGLARYN

Eý, ýaranlar, ömrümden
Geçdi diýip aglaryn.
Gitdi aklym ornundan,
Çaşdy diýip aglaryn.

Giden gelmez ýolundan,
Dönmez ýaman pälinden,
Diýanat halk elinden
Uçdy diýip aglaryn.

Häzir biziň zamanda,
Ýaman sözler zybanda,
Zulum işler jahanda
Joşdy diýip aglaryn.

Bu eýýamda betkärler
Ýüz til bile aldarlar.
Kany niçe dildarlar,
Geçdi diýip aglaryn.

Niçe sada deň-duşlar
Şeytan biligin başlar,
Ýüz dönderip gardaşlar,
Gaçdy diýip aglaryn.

Görüň pelegiň oýnun,
Üzer älemiň boýnun,
Ne jenanlar ýer goýnun
Guçdy diýip aglaryn.

Magtymguly diýr merde,
Dünýä bentdir, ten perde,
Bir başym sansyz derde
Duşdy diýip aglaryn.

DIŞ GITMEK

Tagam lezzetin bilmez
Dahanyňdan diş gitmek.
Aňyrsyzy azdyrar
Götin döwlet — baş gitmek.

Şeýtan ýolun bek eýlär,
Gara ýüzün ak eýlär,
Ýüz mün günä ýok eýlär,
Säher gözden ýaş gitmek.

Peltesiz ýag çyraga —
Yşyk salmaz gyraga,
Ilin salar aýaga,
Aýak galyp, baş gitmek.

Niçe pise zar bolup,
Ýatsañ ýeg bimar bolup,
Hoşdur ýagşa ýar bolup,
Bir ýamandan daş gitmek.

Ulaşmaganlar gama,
Şükr etmezler bu deme,
Abyraýdyr adama
Ýagşy gelip, hoş gitmek.

Ýaman dil — ýol ýitirer,
Ýagşy — rahmet getirer,
Äre sangy artdyrar
Kyrkdan aşyp, ýaş gitmek.

Pyragy, dünýä düýşdür,
Düýş görseň, düýbi hiçdir,
Jahanda ýaman işdir
Gury gelip, boş gitmek.

GÖZEL «ŞIRGAZY»

Mekan eýläp, üç ýyl iýdim duzuňy,
Gider boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»
Ötürdim gysyňy, nowruz-ýazyňy,
Gider boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»

Hakdan bize buýruk, baglydyr bilim,
Sende telim aldy, açyldy dilim,
Gelsin diýip garar ol gerkez ilim,
Gider boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»

Seljerer men indi agy-garany,
Dost, rakyp, gardaşym, haky, ýarany,
Okydym, göterdim kitap, «Kurany»,
Gider boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»

Aklym gysga erdi, käsäm gaýnady,
Jiger talwas urdy, göwün oýnady.

.....
Gider boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»

Joşgun ýüregimde mowç urar, ýatmaz,
Gaýnar, gazaplanar, hiç laýa batmaz,
Ylym-tälim algan seni unutmaz,
Gider boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»

Peýman dolmaý, gelsek takat ýetmeýen,
Pynhan zahyr kylmaz akyl gitmeýen,
Bady-paý atlanyp, seýran etmeýen,
Gider boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»

Rige girsem-de, guwwas ýüzer men,
Bihasret ýaýnaýyp, bigam gezer men,
Dahan içre asal-zyban ezer men,
Gider boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»

Kämil bolup, serenjamlyk kylyp men,
Muşfygymdan, ol pederden galyp men,
Käbämden aýrylyp, jyda bolup men,
Gider boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»

Kutbda saý gözläp, kemana duşdum,
Neýsan guýdy, umman, gaýnadym-joşdum,
Hoş gal, bu gün Jeýhun bahrydan aşdym,
Gider boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»

Magtymguly taşlap göwün hapasyn,
Sylady pirini, molla-sopusyn...
Daýym unutmaz men tylla gapysyn,
Gider boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»

DÖKE BAŞLADY

Gomüldi derýalar, ýykyldy daglar,
Ýetimler gözýaşyn döke başlady.
Orramsydan bolan haramhor begler
Ýurdy birýanyndan ýyka başlady.

Jemagatsyz azan bir gury sesdir,
Niçe mollaň okan ylmy hebesdir,
Kazylaryň käri çay bile nasdyr,
Bir bozuk nyşana tuta başlady.

Işanlary her gapyda tapylar,
Mollalarna ýok myjabat ýapylar,
«Öwlüýä men» diýip jögi sopular,
Gygyryp, asmana böke başlady.

Çykar beýabana gyzy, gelini,
Ak ýüzüne ýapar gara telini,
Kemçinlik eýleýip, ýygan puluny
Düzedip özüne daka başlady.

Dünýäde süýthoruň pul ýygma derdi,
Baýlaryň mallary bizekat erdi,
Toba ediň, gözüm bir ýaman gördi,
Dost dostuň könlüni ýyka başlady.

Magtymguly, başa baglap selleler,
Aç böri deý ýortup niçe mollalar,
Halaldan, haramdan ýygnap gallalar,
Her, ne tapsa, dynmaý dyka başlady.

DÖKER BOLDUK ÝAŞYMYZ

Istär — elden çyka döwlet humaýym,
Doga kylyp, döker bolduk ýaşymyz.
Dilegim duş eýle, gözel allahym,
Ersgin boldy gitdi gyzylbaşymyz.

Hyzyr gezen çölde iller ýaýylsyn,
Ýurt binamyz gaýym bolsun, goýulsyn,
Çille mest nerlerimiz barça aýylsyn,
Bir suprada eda bolsun aşymyz.

Derwüşler köňli jem dursun namaza,
Ýigitler ýygylsyn söhbete-saza,
Ilimiz ulaşsyn sowulmaz ýaza, —
Togsan dolup, tamam bolsun gşymyz.

Türkmenler baglasa bir ýere bili,
Gurudar Gulzumy, derýaýy — Nili,
Teke, ýomut, gökleň, ýazyr, alili,
Bir döwlete gulluk etsek başimiz.

Magtymguly diýdi janyň dirligne
Musulmany goýma käpir horlugna.
Rowaç bergil ýomut, gökleň birligne,
Ol Kemal han owgan bolsun başymyz!

ÇOWDUR HAN ÜÇİN

Ahmet patyşadan habar almaga,
Umyt etdi iller Çowdur han için.
Sag-salamat baryp, gaýdyp gelmäge,
Oñmady ykballar Çowdur han için.

Baglar doňup galdy, ýagyşlar görmän,
Bulut bewl saldy, bu derde arman,
Zemin zaýa boldy, pelekler perman,
Jennet boldy çöller Çowdur han için.

Kaza gahra mündi — perin syndyrsa,
Pelek hyýal etdi — mährin indirse,
Derýa joşa geldi — suwdan gandyrsa,
Muştak boldy köller Çowdur han için.

Yzyňda boldular il intizaryň,
Umyt bilen gezdi Annahal ýaryň,
Atanazar boldy çekerge zaryň,
Gözleý-gözleý ýollar Çowdur han için.

Barsa, paýy belli soltanda, handa,
Ili bilmeý galdy armany janda,
Kazadyr, kysmatdyr Ýezdde, Kermanda,
Meger tartdy ganlar Çowdur han için.

Gurrallar gün boldy, pallar Őum boldy,
Baranlar bent boldy, yollar bim boldy,
ÇeŐmeler h Ők boldy, daŐlar mum boldy,
Guya boldy tiller Çowdur han  cin.

Soyle, Magtymguly,  lem bilsinler,
Jaýy jennetdedir, g w  bolsunlar,
«Hak rahmet etsin!» diýp, doga kylysynlar
Tamam ulus iller Çowdur han  cin.

ÝÖRMELI BOLDY

Eý ýaranlar, musulmanlar,
Jebirde ýormeli boldy.
Nije zähmet çeken janlar
Jepany görmeli boldy.

Jahan giňdir, melamat kän,
Arada köýdi şirin jan,
Üstümüzde rehimsiz han,
Bil ahyr urmaly boldy.

Azypdyr gökleň hanlary,
Kän görür bize hallary,
Goýman sürdi bar mallary,
Göz dikip durmaly boldy.

Magtymguly, aýama jan,
Biliň guşa, geý gazap don,
Hetden aşdy bu zalym han,
Ahyr tor gurmaly boldy.

REÝGAN EÝLEDI

Gaýgy-gamda eziz ömrüm solduryp,
Şum pelek azabym reýgan eýledi.
Ýazan kitaplarym sile aldyryp,
Gözlerim zynda girýan eýledi.

Gapyllykda duşman aldy daşymyz,
Dargatdy her ýana deňi-duşumyz,
Bäş ýylda bir kitap eden işimiz—
Gyzylbaşlar alyp, weýran eýledi.

Bir niçämiz goly bagly gul bolup,
Niçeler zynda sargaryp, solup,
Kimi berip, anyň bahasyn alyp,
Her kime bir belli baha eýledi.

Şum pelek birehim, maňa bildirdi,
Aglamakdan gül ýüzlerim soldurdy,
Golýazma kitabym sile aldyrды,
Duşmanymy jeýhun derýa eýledi.

Niçeler dünýäde boldy bir kişi,
Niçäniň agzyny doldurmaz aşy,
Niçäniň matamdan gutulmaz başy,
Gije-gündiz waleýleta eýledi.

Köýdürer şum pelek zulmy-jepasy,
Ýalandyr, ynanmaň, ähdi-wepasy,
Magtymguly, ýok bu sözüň hatasy,
Pelek elip kaddym duta eýledi.

ARŞY AGLAÝA

Ýa Ahmet şa, ýerde ýaýylyp çawuň,
Adyň asman gider arşy aglaýa.
Gelen nökeriňdir, gelmeýen awuň,
Beýiklik zinesin kyl paýa-paýa.

Eýrana gylyç ur, ýörüt sypahy,
Başynda berk bolsun döwlet kulahy,
Humayun dagynda şirleriň şahy,
Göýä bir näheň sen möwji-derýaýa.

Bişeleriň aw aňtaýan şiri sen,
Rumustan beýnisi, döwüň biri sen.
Zal oglunyň almaz peýkam, tiri sen,
Guştasp ogly dek belli belaýa.

Pişň Eýran bolsa, puştuň Turandyr,
Dost işiňe hoşwagt, duşman haýrandyr,
Ykbalyň açylar, işiň döwrandyr,
Merhemet nazaryň salsaň bir jaýa.

Pyragy diýr, rowaç biýr sen, sen dini,
Şalaryň şalary, yslamyň zeýňi,
Emriňe mutyg et Eýran zemini,
Ruz-u şeb nalyşym budur hudaýa.

ÖÑI-ARDY BILINMEZ

Ýomut, gökleň täsip edip özünden,
Çekdi goşun, öňi-ardy bilinmez.
Sygmaý çykdy deşti-Dahhan düzünden
Ýörän ýoly, gonan ýurdy bilinmez.

Garga salsa, tugun bile depişer,
Haýbatyndan daglar-daşlar gapyşar,
Öli turup, dirilere ýapyşar,
Arslany, tilkisi, gurdy bilinmez.

Üç müň naýzabazy bardyr nökerden,
Tört müň pildary bar gala ýykardan,
Teke, salyr ýöriş etse ýokardan,
Duşmanyň namardy, merdi bilinmez.

Ähli sünni namys edip gelerler,
Gala ýykyp, bagyn berbat kylarlar,
Döw çekerler, Ispyhany alarlar,
Bu kentleriň üçi, dördi bilinmez.

Magtymguly, Alynyňdyr bu meýdan, —
Ne iş tutar, görüň, bu Omar, Osman,
At deminden doldy zemin-u asman,
Horasanyň häki-gerdi bilinmez.

ÝAÝLAHLARY BAR

Sapar edip barsak Nuşah mülküne,
Köňül isläni dek ýaýlahlary bar,
Seyran etsek gunçasyna, gülüne,
Bakjasynda bilbil oýnahlary bar.

Ýeri sazdyr, hassa bolan sagalar,
Arryk, müflis, garyp bolan oňalar,
Serçemen agajy bile deňeler,
Ajap guş salmaý awlahlary bar.

Meýdany doludyr şeker gamyşdan,
Dileg etmez hergiz gardaş gardaşdan,
Üsti ýapyglydyr kümüş kerpiçden,
Her kimiň özi çün suwlahlary bar.

Baş goşmandyr arryk, agsak şa bile,
Atdyryp du kunbul, baz le, na bile,
Şirwan galasydyr, any kim bile,
Her burçunda altyn baýdahlary bar.

Magtymguly, sazdyr, söhbetdir işiň,
Ajaldan, gaýrydan bolmaz teşwüşüň,
Baýlaryň, pakyryň, ähli derwüşüň
Ýurdy bolar ýaly farsahlary bar.

DÖWLETALYNYŇ

Sünnüýe sütündir, küfürge setdir,
Çalsa tygy-tizi Döwletalynyň,
Älemde destandyr, illerde hatdyr,
Söhbet içre sözi Döwletalynyň.

Sözleri pend bolup galdy tillerde,
Pakylar penahy ýaman günlerde,
Yrak ülkelerde, ýakyn illerde
Dost, duşmany razy Döwletalynyň.

Çoh jahan seýr etdi ömri bolyňça,
Ýaradan ýok edip, ýere salyňça,
Ýalançyda ýaýlap, täki ölinçä,
Sowulmady ýazy Döwletalynyň.

Har geçmez her kimni, mydam istese,
Takdyrdan daş çykmaz, geňeş taslasa,
Bürgüt deý alardy, laçyn beslese,
Şir alardy bazy Döwletalynyň.

Agyr uruglydyr, hem beýik illi,
Kop ýygylsa meşhur, äleme belli,
Meýdanda—gylyçly, diwanda—tilli,
Ýüze taýdyr özi Döwletalynyň.

Dileg etse, doň daşlary erider,
Gazap etse, hökmi daglar ýörüder,
Güneşden göwherdir, Aýdan dürüdir,
Pelekde ýylдыzy Döwletalynyň.

Sansyz ile serkerdedir, soltandyr,
Jeň ýerinde jellat, belki, arslandyr,
Menzili mesjitdir, ferşi diwandyr,
Gijesi, gündizi Döwletalynyň.

Temennasy ýerden asmana deňdir,
Bişede babyrdyr, dagda peleňdir,
Gämige labyrdyr, derýa näheňdir
Herýan barsa özi Döwletalynyň.

Naçarlaryň eňreşerler sag-solda,
Hiç biri bolmady derdiňe dalda,
Bedew bagda galdy, ýoldaşy ýolda,
Diýinmez habary Döwletalynyň.

Magtymguly, geçdi dünýede deňsiz,
Törelilikde taýsyz, ärlilikde eňsiz,
Pygamber peýsizdir, Süleýman soňsuz,
Şoňa meňzär yzy Döwletalynyň.

ALY SIZIŇDIR

Sür, Feth serdar ogly, geldi wagt,
Ýene bu döwrany — aly siziňdir!
Köne agyr döwlet täze eder bagt,
Beýiklik, serdarlyk ýoly siziňdir.

Ylýas kimin ebr çeken suwlarda,
Kowus kimin duman duşan daglarda,
Gençli şäher, Hyzr gezen çöllerde
Kadyr beren dünýä maly siziňdir.

Bagşeşiň bent eder biler-bilmezi,
Ykbalyň nist eder dogry gelmezi,
Dükan käni — Jahangiriň almazy,
Badahşan magdany — lagly siziňdir.

Gaharyňyza galan — guma bulaşar,
Keremňize duşan — arşa ulaşar,
Beýiklik besaty size ýaraşar,
Feridunyň ferd ykbaly siziňdir.

Samarkant tagtynda gurlan ýaýlara,
Mehdiýe dek — helpsiz siz baýlara,
Süleyman dek sözüň ýörir suwlara,
Isgender dek derýa saly siziňdir.

Maşryga ýüz urup çyksaň Horasan,
Owwal kürt siziňdir, soňra Ýazyr han,
Zir paýy – esbiňiz Yrak, Yspyhan,
Dagystanyň hyşmy-heýli siziňdir.

Sözüm ýerde galmaz, diýdigim geler,
Nazarym kimýadyr, mis altyn bolar,
Parsa çöken döwlet size öwrüler,
Indi bu dünýäniň meýli siziňdir.

Erenler jem bolup, başyň daldarlar,
Hyzyr, Ylýas rekabyňyz ýeldärler,
On bir ymam goluňyzdan goldarlar,
Jylawňyzda ymam Aly siziňdir.

Magtymguly aýdar, Rum dek oýanmaz,
Isgender gorsudyr döwülmez, synmaz,
Dag kimin deprenmez, derýa dek dönmez,
Bu ýomut-gökleňiň ili siziňdir.

FETDAH

Eýran, Turan indi goluň astynda,
«Sürgün» indi bu döwrany sen, fetdah!
Külli türkmen oýnar çölüň üstünde,
Dökme, bilgin, nahak gany sen, fetdah!

Bu gün şa sen, erte geda bolar sen,
Ilden-günden, dinden jyda bolar sen,
Bir gün janyň çykyp, pida bolar sen.
Gazanypsyň çoh günäni sen, fetdah!

Gözüm ýetýär, bilseň, başym alar sen,
Ýa kündeläp, meni çaýa salar sen,
Men hak diýdim, sen çoh günä galar sen,
Bu alyşyň bilen jany sen, fetdah!

Sen türkmeniň ilin, gülün soldurdyň,
Ganlar döküp, gözel ýurdum doldurdyň.
Şehit bolanlaryň serin galdyrdyň,
Unudar sen tagty-käni sen, fetdah!

Halkyň öji çohdur, ykbalyň ýaman,
Ýa öler sen, ýa zyndandyr bigüman,
Tagtyň synyp, diýme «Galar men aman»,
Çünki zäher kyldyň nany sen, fetdah!

Permanyňdan talaň düşdi illere,
Goluň urduň nähak gözde sillere,
Kyrk gamçydan buýrup näzik billere,
Derýa etdiň gözde huny sen, fetdah!

Aýyrdyň atadan, ene, gardaşdan,
Gollardan, aýakdan, sakgaldan, saçdan,
Dendandan, zybandan, akyldan, huşdan,
Zyndan etdiň bu jahany sen, fetdah!

Aýyrdyň, aglaýyp galdy ýarlarmyz.
Pelege ýetendir tartan zarlarmyz,
Adamlar asylgy durar darlarňyz,
Ýüzden tutduň, bil, gassaby sen, fetdah!

Pyragy, dert aýdyp, derde ýanmaly,
Gan ýuwdup, zalym fetdah ganmaly,
Diri özüm, läkin öli sanmaly, —
Aňsa öldir, bu dessany ol fetdah!

BIWEPALARDAN

Gözläp köňül berme biwepalarga,
Bak, kim wepa görmüş biwepalardan!
Goýma özüň ýersiz bet jepalarga,
Kim bähre tapypdyr bu jepalardan!

Yşkyň owazasyn diňle daşyndan,
Jan jebrinden gorksañ, barma başyndan,
Serişdäň kem bolsa yşkyň işinden,
Bar, habar al gören mübtelalardan!

Sözüm nesihatdyr, bir gulak salyň,
Bendesi men söze hyrydar guluň.
Kyrk oýnaşly hatyn ýagşydyr, biliň,
Şereňiz köp tilli kethudalardan!

Şeraban-tehuran kimge jam bardyr,—
Köňül gözgi kimin nury enwerdir,
Dünýe ýedi başly ýalmawuz mardyr,
Gaçganlar gutulmaz bu belalardan.

Ýatma, Magtymguly, aşretiň söýüp,
Munça ýatajak sen kepeniň geýip,
Hajatyn taparmy, hojasyn goýup,
Dileg eden kimse gul-gedalardan!?

GAÇA BAŞLADY

Indi bildim zamananyň azanyn,
Ýamanlar ýagşydan gaça başlady.
Gaýta bedasyllar asylzadadan
Pisint etmeý, töre geçe başlady.

Yrýa boldy köpüň okan namazy,
Taňry hiç birinden bolmady razy,
Pygamber ornunda oguran kazy
Para üçin elin aç a başlady.

Şalarda galmady hökmi-adalat,
Bir pul üçin müfti berer rowaýat,
Bil, bu işler — nyşanaýy-kyýamat,
Zalymlar bitoba öte başlady.

Dadhahlar turuban, ýüzün sarardyp,
Kim töresin tapyp, reňňin gyzardyp,
Zalymlar mazluma syrtyn gabardyp,
Gamçysyndan ganlar saça başlady.

Müjtehid sözüne amal bolmady,
Mynafyklar ýaradany bilmedi,
Sopular pirinden taglym almady,
Dunýe üçin dinden geçe başlady.

Bir para sopular «sopy men» diýer,
Soramaý, zalymlar tagamny iýer,
«Bizni ýagşy kişi diýsinler» diýer,
Her işikde halka gura başlady.

Garryga aýlandy biz gören ýaşlar,
Aýaga dolandy biz gören başlar,
Bimahal ýük baglap imdi gardaşlar,
Ahyret azmyna göçe başlady.

Akyl bolan gamda ýüregin ezip,
Derdiniň dermanyn soraglap gezip,
Zamananyň pisat bolanyn syzyp,
Panydan bakyýa göçe başlady.

Ne asyl begleriň nobaty ötdi,
Gaýta şugul-haramlyga söz ýetdi,
Dünýäde kim galyp, myrada ýetdi,
Muhubbet çyragy öçe başlady.

Kazy bolan bir jowapda durmady,
Gije mähnet tartyp, kitap görmedi,
Şerigat ugrunda dogry ýörmedi,
Nebis üçin imansyz öte başlady.

Magtymguly aýdar, barha ýol tany,
Baş gun synamaga iberdi seni,
Senden burun öten jananlar kany?
Her kim nobatynda öte başlady.

YHSAN KAÝSY BILINMEZ

Derdim köpdür diýarymdan, döwrümden,
Haýyr kaýsy, yhsan kaýsy, bilinmez.
Zalymalaryň jepasyndan, jebrinden
Yslam kaýsy, iman kaýsy, bilinmez.

Söhbetinde hak kelimyn söýlän ýok,
Mejlisinde bir nesihat eýlän ýok,
Halal kaýsy, haram kaýsy, saýlan ýok,
Sud kaýsydyr, zyýan kaýsy, bilinmez.

Halaýykda görelde ýok, görüm ýok,
Baýlarynda sahwat ýok, berim ýok,
Hatynlarda haýa, gyzda şerim ýok,
Edep kaýsy, erkan kaýsy bilinmez.

Kişiniň malyna gözün aldyrlar,
Täsip edip, köňle kine doldyrlar,
Bir-birini nähak ýere öldirler,
Nurbat kaýsy, aman kaýsy, bilinmez.

Magtymguly, jan myhmandyr, göwre läş,
Ýagşa dost köp, ýaman bolsaň, ýok gardaş
Bu eýýamda baş-aýakdyr, aýak-baş,
Ýagşy kaýsy, ýaman kaýsy, bilinmez.

ÄLEME BELGILIDIR

Dostlar-a, dostum meniň
şirin jandan söýgülidir,
Jan kibi pynhan jahanda
äleme belgilidir.
Baş bile barsam aňa,
handan olursa güzeri,
Tutsam ol ýerde watan,
ol ýer ki anyň ýoludyr.
Diýrdi ýar: Men aşygym
öz elim le katl edem,
Özge aşyklarnyň olsa
paýy bent almalydyr.
Andan owwal gam meni
gaýmal edip zülp-taryna,
Men garyby-bendäniň hem eli,
hem aýagydyr.
Gaýry le bezm eýleýip,
eýlese hoş köňlüni ýar,
Mejlis içre ýat edip diý:
«Ol garyp gaýgylydyr».
Ýar geler, wagt-da gider,
gaflata batmyş gözlerim,
Açaýyn diýsem, açylmaz,
ne agyr uýkulydyr.

Bilmeýen soranlara aýdyň
bu garyp adymyz,
Asly gerkez,
ýurdy Etrek,
ady Magtymgulydyr.

«Enedilim.com» sahypasynyň kitaphanasy.
